

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI ULKOILULAIN PÄIVITTÄMISEKSI

31.3.2026

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseksi ulkoilulain päivittämiseksi.

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry on Suomen suurin nuorisjärjestö, jonka toimintaan osallistuu vuosittain noin 65 000 partiolaista. Partio toiminnan keskiössä on tarjota lapsille ja nuorille monipuolinen harrastus, jossa opitaan muun muassa taitoja luonnossa liikkumiseen, ympäristön arvostamiseen ja luonnon suojeluun. Samalla se kasvattaa partiolaisia vastuullisiksi retkeilijöiksi ja luonnon virkistyskäyttäjiksi.

Luonnossa liikkuminen vähentää tutkitusti stressiä. Ulkoilun edistäminen on kansanterveydellinen teko, sillä se tukee ihmisten mielenterveyttä ja fyysistä hyvinvointia. Ulkoilun hyödyistä puhuttaessa on otettava huomioon myös luontosuhteen merkitys. Luontosuhde syntyy jo lapsuuden ja nuoruuden aikana ja kantaa pitkälle elämään. Onkin tärkeää, että lapset ja nuoret saavat myönteisiä kokemuksia luonnosta, kokevat sen merkitykselliseksi ja oppivat arvostamaan sitä. Vahva luontosuhde kannustaa kansalaisia kestävän elämäntavan vaalimiseen ja vastuullisiin valintoihin, millä on merkitystä koko yhteiskunnan näkökulmasta. Siksi onkin oleellista, että ulkoilureittejä on hyvin saatavilla ja luontoon lähtemisen kynnyks on matala kaikenikäisille.

Ulkoilulain päivittämistä koskevan hallituksen esityksen säädettävän lain 2. luvun 4 §:n 3. momentin mukaan ulkoilureittisuunnitelman hyväksymisestä päättäisi kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa (64/86) tarkoitettu kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Ulkoilureittisuunnitelmaa ei tarvitsisi enää kumottavassa laissa säädetyin tapaan vahvistaa Lupa- ja valvontavirastossa. Suomen Partiolaiset pitää hyvänä sitä, että ehdotetun luonnoksen mukaan ulkoilureittien perustamisesta pyritään muutoksella tekemään entistä joustavampaa. Pidämme kannatettavana sitä, että ulkoilusta ja luontoon pääsemisestä tehdään kansalaisille mahdollisimman vaivatonta ja että ulkoilureittejä on helposti saatavilla. Kuitenkin pyydämme varmistamaan, lisääkö erillisestä Lupa- ja valvontaviraston ulkoilureittisuunnitelman vahvistamisen menettelystä luopuminen töitä toisaalla, esimerkiksi luonnonsuojelujärjestöjen luontoarvojen toteutumista valvovan työn parissa. On tärkeää, että samalla kun ulkoilua edistetään, luonnon kestävydestä ja monimuotoisuudesta pidetään huolta ja luontoarvojen toteutuminen varmistetaan.

Suomen Partiolaiset pitää hyvänä, että luonnos hallituksen esityksestä sisältää luontoarvojen kannalta hyviä muutoksia, kuten lain 2. luvun 3 §:n 2 momentin mukaan lisäyksen siitä, että jatkossa ulkoilureittitoimituksessa vahvistettavien ulkoilureittien perustamisessa olisi otettava huomioon, ettei reitistä aiheudu huomattavaa haittaa luonnolle tai muulle ympäristölle. Esityksessä 3. luvun 18 § 1 momentissa myös rajoitettaisiin valtion retkeilyalueella metsien käsittelyä siten, ettei retkeilyalueen tarkoitus sen seurauksena vaarantuisi, ja metsien käsittelyn tavoitteena tulisi säännöksen mukaan olla luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytysten sekä maisemien ja luonnon

monimuotoisuuden ylläpitäminen ja parantaminen. Suomen Partiolaiset kannattaa tätä lisäystä.

Kannatettavista lisäyksistä huolimatta Suomen Partiolaiset näkee, että ulkoilulain soveltamisalaa voidaan pitää lain nimeen nähden kapeana. Ulkoilulain merkitys ulkoilun kokonaisuudessa on suhteellisen pieni, eikä se varsinaisesti edistä ulkoilua. Suuri osa Suomessa tapahtumasta ulkoilusta jää lain ulkopuolelle sen kattaessa vain ulkoilureittien perustamisen ulkoilureittitoimituksessa sekä valtion retkeilyalueiden ja leirintäalueiden perustamisen. Esitetyt lisäykset tukevat valtion retkeilyalueiden kehittämistä, mutta uudistusta tulisi laajentaa koskemaan myös muita toimijoita, jotta niiden keskeinen rooli ulkoilun mahdollistajana tunnustettaisiin. Esimerkiksi kuntien vaikutus lähiluonnon tarjoajana ja ulkoilun edellytysten mahdollistajana on merkittävä, sillä kunnat ylläpitävät virkistysalueita, ulkoilureittejä ja -paikkoja, jotka ovat tärkeä osa ihmisten arkista ulkoilua ja luontoharrastamista. Ulkoilu tarvitsisi siis lain, joka selkeästi määrittää ulkoilun, sen edistämisen ja hallinnon periaatteet. Saman asian nostaa esiin Suomen Latu ry omassa lausunnossaan.

On hyvä, että hallituksen esitykseen ulkoilulaista on nostettu 2 §:ään lain tavoitteeksi edistää kuntalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia luonnon virkistyskäyttöön. Mutta kuten myös Suomen Latu ry ja Opetus- ja kulttuuriministeriö toteavat lausunnoissaan, hallituksen esitys ei kuitenkaan riittävän täsmällisesti kuvaa, millaisin prosessein ja minkä vastuutahojen toimesta tavoitetta kuntalaisten yhdenvertaisista mahdollisuuksista luonnon virkistyskäyttöön olisi tarkoitus edistää. Esityksestä puuttuvat myös tarkemmin määritellyt toimenpiteet, joilla tätä lain keskeistä tavoitetta konkreettisesti vahvistettaisiin. Näin ollen katsomme, että uudistettavalla lailla ei pystytä merkittävästi edistämään lakiin kirjattua tavoitetta edistää kuntalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia luonnon virkistyskäyttöön.

Suomen Partiolaiset yhtyy Suomen Latu ry:n omassa lausunnossaan esittämään ratkaisuun, että ulkoilulakiin tulee lisätä uusi pykälä, missä määritellään kuntien ja valtion vastuut ulkoilun edistämässä sekä hallinnoinnissa. Suomen Latu esittää ansiokkaan ehdotuksen siitä, mitä toimintoja laissa tulisi määritellä kuntien ja valtion vastuiksi. Myös Opetus- ja kulttuuriministeriön alainen Valtion liikuntaneuvosto huomauttaa lausunnossaan, että nykyisten vastuiden ja tehtävien kirjaaminen lakiin ei automaattisesti aiheuta kustannusvaikutuksia julkiseen talouteen. Ympäristöministeriön tilaamasta selvityksessä ulkoilulain toimivuudesta, soveltamisesta ja muutostarpeista (2015) todettiin, että nykyistä ulkoilulakia voitaisiin nimenomaan kehittää määrittelemällä laissa valtion ja kunnan vastuut ulkoilun kehittämisessä. Tällaisella toimella voitaisiin siis saada selkeyttä nykytilanteeseen.

Suomen Partiolaiset näkee, että ulkoilulaissa tulisi määritellä, mitä ulkoilulla ja luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan, samoin kuten liikuntalaissa määritellään mitä liikunnalla tarkoitetaan. Tämän sijaan luonnon virkistyskäytön määrittely pohjautuu hallituksen esityksessä Kansalliseen luonnon virkistyskäytön strategia 2030:een, jossa ulkoilun määritelmä on laajempi kuin liikuntalaissa, jonka soveltamisalaan ulkoilun katsotaan sisältyvän. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa lausunnossaan, että luonnon virkistyskäyttöstrategiassa ulkoilu käsitetään merkittävästi laaja-alaisemmin kuin liikuntalaissa tarkoitettu liikunta tai terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta. Näin ollen ulkoilulaissa tulisi tuoda selkeästi esille, että ulkoilun määrittely on ulkoilulaissa olennaisesti laajempi kuin liikuntalaissa. Yhdymme tähän kantaan ja esitämme, että nämä käsitteet olisi hyvä määritellä ulkoilulaissa.

Kuten todettua, hallituksen esityksessä ulkoilulaista ulkoilu määritellään kuuluvaksi liikuntalain soveltamisalaan. Täten ulkoilulailla olisikin merkittävä mahdollisuus edistää ulkona tapahtuvaa liikuntaa, mutta tätä ei esityksessä tehdä. On valitettavaa, että esityksessä valmistelussa ei kuitenkaan ole kuultu Opetus- ja kulttuuriministeriötä, joka vastaa liikuntapolitiikan yleisestä johdosta, vaan ministeriöistä on kuultu vain sosiaali- ja terveystieteiden ministeriötä ja maa- ja metsätalousministeriötä.

Luonnoksessa hallituksen esityksestä on muutos 10 §:ään, jossa säädetään ulkoilureitistä maksettavista korvauksista. Tässä sovellettaisiin lunastuslakia, kun voimassa olevan lain 8 § mukaan sovellettaisiin yksityistielaista. Pyydämme huomioimaan, ettei tämä johda korvaustasojen nousuun, ja näin ole uhkana ulkoilureiteille. Samasta asiasta Suomen Latu ry on huomauttanut omassa lausunnossaan.

Ulkoilun edistäminen ansaitsee vahvan aseman lainsäädännön tasolla. Selkeät ja ajantasaiset säännökset luovat yhteisen perustan, jonka varaan kunnat, valtio ja muut toimijat voivat rakentaa yhdenvertaisia, kestäviä ja hyvinvointia tukevia ulkoilumahdollisuuksia. Tämä varmistaa, että kaikilla, mukaan lukien yli Suomen noin 700 partiolippukunnalla, on jatkossakin todelliset ja saavutettavat mahdollisuudet nauttia luonnosta ja sen tarjoamasta hyvinvoinnista.

